

Наталія ОЛІЙНИК,
orcid.org/0000-0001-9340-4378
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
(Вінниця, Україна) oleksashka97@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Вагомим значенням сьогодні набуває проблема підготовки студентів вищих закладів освіти, значна кількість науковців звертає увагу на творчий підхід викладачів до професійної підготовки, зокрема й для підготовки фахівців аграрного сектора. Зміни в системі аграрної освіти вимагають поглянути під особливим кутом на проблему професійної підготовки студентів. Мета роботи – проаналізувати процес формування творчого підходу до професійної підготовки студентів аграрного університету. Варто відзначити позитивну роль психолого-педагогічних дисциплін у професійній підготовці студентів-аграріїв. Психолого-педагогічні дисципліни розглядаються як один із засобів, що покращує комунікативні здібності; вони мотивують до опанування професійних компетентностей, формують здібності до професійного саморозвитку та самовдосконалення. Пробудження творчого потенціалу особистості студента в аграрних закладах освіти – нагальне завдання професійної підготовки. Відзначимо, що актуалізація творчого потенціалу студентів можлива через упровадження в аграрних закладах освіти інноваційних методів.

Велике значення для формування творчого підходу до професійної підготовки студентів аграрного університету має проведення рольових ігор, круглих столів, телемостів, що дозволяє реалізувати принцип міжпредметних зв'язків і зробити дисципліни психолого-педагогічного циклу засобом покращення фахової підготовки. Зауважимо, що одним із видів роботи, який стимулює до вивчення дисциплін психолого-педагогічного змісту, є студентські олімпіади, які в університеті проходять у вигляді змагань студентів у творчому застосуванні знань і умінь із дисциплін. Метою студентських олімпіад є вдосконалення якості підготовки фахівців, підвищення інтересу студентів до обраної професії.

Значимо роль викладача, який створює сприятливий мікроклімат, координує їхню діяльність. Саме викладач повинен уміти правильно організувати творчу діяльність студентів.

Ключові слова: творчість, творчий підхід, професійна підготовка, самостійна робота.

Natalia OLIINYK,
orcid.org/0000-0001-9340-4378
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at Department of Primary Education
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
(Vinnytsia, Ukraine) oleksashka97@ukr.net

CREATIVE APPROACH FORMATION TO THE STUDENTS' PROFESSIONAL TRAINING AT AGRARIAN UNIVERSITY

Today the problem of training students of higher educational institutions is becoming important, a significant number of scientists pay attention to the creative approach of teachers to professional training, including for the training of specialists in the agricultural sector. Changes in the agrarian education system need looking from the special point of view at the students' professional training problem. The aim of the work is to analyze the process of the creative approach formation to the students' professional training at the agrarian university. It should be noted about the positive role of psychological and pedagogical disciplines in the training of agricultural students. Psychological and pedagogical disciplines are considered as: one of the tools that improves communication skills; motivate to master professional competencies, form abilities for professional self-development and self-improvement. The growth of the creative potential of the student's personality in agricultural educational institutions is an urgent task of professional training. Note that the actualization of the creative potential of students is possible through the introduction of innovative methods of agricultural educational institutions.

Important in the formation of a creative approach to the training of students of the Agricultural University is the role-playing games, round tables, teleconferences, which allows to implement the principle of interdisciplinary links and

make the disciplines of the psychological and pedagogical cycle a means of improving professional training. Note that one of the types of work that stimulates the study of disciplines of psychological and pedagogical content are student competitions, which are held at the university in the form of student competitions in the creative application of knowledge and skills in the disciplines. The purpose of student competitions is to improve the quality of training and increase students' interest in the chosen profession.

Note the importance of the teacher who creates a favorable microclimate, coordinates their activities. It is the teacher who must be able to properly organize and manage the creative activities of students.

Key words: *creativity, creative approach, professional training, independent work.*

Постановка проблеми. Питання підготовки студентів вищих закладів освіти нині актуальне, багато науковців звертають увагу на творчий підхід викладачів до професійної підготовки, зокрема й підготовки фахівців аграрного сектора. Досвід закордонних країн свідчить про те, що використання творчого підходу до підготовки студентів, майбутніх аграріїв, у вищих навчальних закладах може стати одним із засобів удосконалення освітнього процесу. У цьому контексті актуальне значення дисциплін психолого-педагогічного циклу, які спрямовані на розвиток особистості студента як молодого фахівця. Варто відзначити, що у студентів аграрних закладів освіти до психолого-педагогічних дисциплін особливе ставлення, однак дані дисципліни мотивують студентів до навчання, розвивають критичне мислення, комунікативні вміння та навички.

Аналіз досліджень. Актуальні питання управління освітньою діяльністю студентів розглядали провідні педагоги та психологи: П. Атаманчук, І. Бех, П. Гальперіна, С. Рубінштейн та інші. Проблема формування психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності привертала увагу багатьох науковців. Різні аспекти теорії професійної взаємодії розглядалися А. Бойком, Г. Задорожним, Р. Кравець, Н. Олійник, М. Пряниковим та іншими. З огляду на важливість вирішення поставленої проблеми, актуальними варто вважати праці багатьох науковців. Зокрема, проблеми, що пов'язані з реформуванням, переосмисленням і оновленням змісту освіти та концептуальними засадами професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі, вивчали І. Бендера, В. Беспалько, О. Джеджула, Т. Іщенко, Ю. Нагірна, Н. Тимошук та інші, однак проблема формування творчого підходу до професійної діяльності маловивчена.

Мета статті – висвітлити основні етапи формування творчого підходу до професійної підготовки студентів аграрного університету через вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Виклад основного матеріалу. Вища аграрна освіта України виходить на новий рівень, який характеризується високим розвитком науково-

технологічної й інноваційної складових частин. Сучасний освітній заклад повинен мати налагоджену, ефективну систему управління якістю підготовки майбутніх фахівців з урахуванням вимог сучасного ринку праці та потреб регіону. Зараз розвиток вищої освіти диктує свої правила, і будь-який вищий навчальний заклад, який бажає зберегти за собою провідні позиції на сучасному ринку освітніх послуг, просто не може і не має права їх ігнорувати. Університетська система управління якістю підготовки фахівців в аграрних університетах дозволяє викладачам і студентам організувати і контролювати навчальний процес відповідно до освітніх стандартів, починаючи із прийому на перший курс і завершуючи виконанням дипломної випускної роботи. Система включає в себе порядок і вимоги до читання лекцій, проведення лабораторно-практичних робіт і семінарських занять, курсового проєктування, організації самостійної роботи студентів, навчальних та виробничих практик (Кравець, 2016; 63).

Фахівець-аграрій XXI ст., в епоху жорсткої конкуренції людей та ідей, – це високопрофесійна особистість, здатна творчо мислити, ухвалювати нестандартні рішення та відповідати за їх виконання. Найефективніший шлях підготовки майбутнього фахівця – формування у студента усвідомленої потреби в самостійному прагненні до професіоналізму, розвиток механізму самоорганізації розумової діяльності, творчого потенціалу і професійного мислення. Динамізм сучасної епохи вимагає від студентів постійно вдосконалювати свій професійний рівень. Саме викладачі дисциплін гуманітарного циклу націлюють студентів на творчу роботу.

Варто відзначити позитивну роль психолого-педагогічних дисциплін у професійній підготовці студентів-аграріїв. Психолого-педагогічні дисципліни розглядаються як один із засобів, що покращує комунікативні здібності; вони мотивують до опанування професійних компетентностей, формують здібності до професійного саморозвитку та самовдосконалення.

У процесі вивчення особливостей професій аграрних закладів освіти (агроном, інженера-технолог, агроінженер) підкреслюємо їхні пси-

хологічні особливості й основне завдання – удосконалювати сільськогосподарське виробництво, управляти працею механізаторів, агрономів, зоотехніків та інших робітників. Ось чому під час підготовки фахівців потрібно звертати увагу на зацікавленість студентів майбутньою професією, а це можливо під час вивчення саме психолого-педагогічних дисциплін. Психолого-педагогічні дисципліни завдяки своїй специфіці розвивають та формують передумови до творчого підходу в майбутній професійній діяльності, оскільки, по-перше, акцентують увагу на специфіці майбутньої професії, по-друге, актуалізують на надають настанову на широке особистісно-професійне самовираження особистості, створюють водночас усі необхідні умови для творчого її розкриття, а саме: можливості покращити комунікативні здібності; створення комфортності і позитивного клімату у групі; задоволення різноманітних інтересів студентів, зокрема й орієнтованих на майбутню професію; розвиток творчого мислення, оперативної пам'яті, уміння працювати самостійно (Мизюрова, 2015: 187–188). Отже, навчання не повинно давати знання заради самих знань, формувати навички тільки заради професійної діяльності. Знання та навички повинні допомагати людині жити у злагоді із природою і суспільством, розуміти себе і перебувати у злагоді із собою. «Освіта – така ж інфраструктура майбутньої економіки знань, як нафтові трубопроводи <...>, і вимагає не меншої уваги і інвестицій» (Сурков, 2006: 46–47). Інноваційним підходом до професійної підготовки фахівця є компетентнісний підхід, що дозволяє узгодити освіту з потребами ринку праці. Компетентнісний підхід дозволяє:

- максимально наблизити процес професійної освіти до потреб сфери майбутньої професійної діяльності, формалізованих у переліку професійних компетенцій;

- інтегрувати традиційне розуміння опанування професії як певної суми знань, умінь і навичок, що фіксуються кваліфікаційною характеристикою і підходом, який передбачає формування професійно значущих якостей особистості;

- забезпечити діяльну основу освітнього процесу.

Освітнім результатом у концепції організації навчального процесу на основі компетентнісного підходу виступає сукупність професійних компетентностей випускника, кожна з яких характеризується певними знаннями, уміннями, дозволяє освоїти основні види діяльності фахівця. Для ефективного формування фахівців, які творчо мислять, у період навчання в аграр-

них закладах освіти важливо розуміти сутність процесу творчості.

Пробудження творчого потенціалу особистості студента в аграрних закладах освіти – нагальна потреба професійної підготовки. Через те, що професійна підготовка студентів аграрного університету включає багато різноманітних предметів, часто зміст усіх предметів не об'єднується в цілісну наукову картину, оскільки подається у вигляді окремих елементів, які пов'язані один з одним, проблема професійної підготовки фахівця гостра, актуальна і потребує кваліфікованого вирішення.

Зазначимо, що у студентів під час вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу виникають певні труднощі, нами проведене анкетування, де визначено труднощі з навчанням. Проведене тестове опитування, метою якого було визначення рівня самостійності навчання, а також тест для визначення якісних характеристик сформованості у студентів умінь управляти освітньою діяльністю. У результаті проведеної роботи нами визначено низку проблем, а саме:

- у студентів погано розвинуте педагогічне мислення, педагогічна компетентність, слабка психологічна взаємодія, досвід комунікативного спілкування;

- в освітньому процесі студенти використовують тільки добре відомі твердження та визначення, бо це дозволяє уникнути помилок; в інших випадках, через страх помилитися під час вирішення практичних завдань, узагалі пасивно здійснюють освітню діяльність;

- студенти не усвідомлюють, що мета навчального завдання полягає в засвоєнні способу дії, отже, неефективно здійснюють освітню діяльність;

- студенти не вміють користуватися науковою літературою, додатковими джерелами інформації;

- студенти погано вміють працювати без контролю викладача;

- студенти не обізнані щодо інноваційних технологій виробництва в агропромисловій галузі;

- не всі студенти хочуть висловлювати власну думку, ділитися інформацією, яку отримали під час проходження практики на виробництві;

- студенти не усвідомлюють своєї відповідальності за результати навчання і часто займають пасивну позицію, вважають, що головну роль на занятті повинен відігравати викладач;

- студентам не вистачає освітніх навичок, і вони не розвивають у себе вміння вчитися;

- опанування необхідних освітніх технологій найчастіше відбувається стихійно, методом проб і помилок.

Ефективність процесу навчання дисциплін психолого-педагогічного циклу можна значно підвищити, якщо вирішити такі завдання:

- цілеспрямовано сформувати у студентів комплекс необхідних освітніх знань і умінь;
- сформувати у студентів настанову на активну участь у процесі засвоєння дисциплін «Психологія», «Ділова риторика та психологія спілкування»;
- допомогти студентам виробити індивідуальний стиль навчання, навчити враховувати в навчальній діяльності свої індивідуальні особливості.

Відзначимо, що актуалізація творчого потенціалу студентів можлива через впровадження у вищу аграрну освіту інноваційних методів. Інноваційність з'являється тоді, коли самі викладачі та керівники навчального закладу не можуть діяти та працювати в рамках традиційних форм (і змісту), вирішувати завдання з підготовки фахівців. З'являється ситуація впровадження нових технологій, відповідно до нових цілей і завдань.

Проведення рольових ігор, круглих столів, телемостів дозволяє реалізувати принцип міжпредметних зв'язків і зробити дисципліни психолого-педагогічного циклу засобом покращення вивчення фахових дисциплін. Підтвердженням цьому є проведення у Вінницькому національному аграрному університеті телемосту. У даному заході брали участь студенти-магістри та керівники провідних агрофірм України. Для телемосту обрана тема «Важливі навички керівника-аграрія». Проведений телеміст дав можливість визначити універсальні навички для успішного працевлаштування в сучасну аграрну компанію, а саме критичне мислення і далекоглядність, мобільність, розвинені соціальні навички, уміння працювати в команді та презентувати себе. Він створив умови для активної освітньої діяльності учасників, стимулював інтелектуальну діяльність студентів, навчив прогнозувати і досліджувати.

Ще одним видом роботи, метою якого є стимулювання до вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу, є студентські олімпіади, які в університеті проходять у вигляді змагань студентів у творчому застосуванні знань і умінь із дисциплін. Студентські олімпіади проводяться з метою вдосконалення якості підготовки фахівців, а також для підвищення інтересу студентів до обраної професії. З метою кращого опанування дисциплін психолого-педагогічного циклу між групами студентів 4-го курсу інженерно-технологічного факультету було проведено змагальну олімпіаду «Як навчити аграрія ухвалювати ефективні рішення?». Проведенню олімпіади передують підготовчий етап, під час якого викладачі та студенти готували презентації. Викладачі готували завдання для студентів, які передбачали ухвалення швидких рішень, були наближені до виробництва. У перший етап олімпіади групи студентів презентували себе, що дало можливість розвинути комунікативні та проєкційні вміння та навички. У другий день виконувалися практичні завдання, які були наближені до завдань, що стосуватимуться їхньої професійної роботи. Викладачі та запрошені спікери оцінювали правильність вирішення завдань, швидкість і продуктивність роботи команд. Олімпіада дозволяє студентам показати знання з фахових та психологічно-педагогічних дисциплін, а також проявити ерудицію, розкрити творчий потенціал, продемонструвати практичні навички.

Висновки. Варто зазначити роль викладача, яка зводиться до створення сприятливого мікроклімату, необхідної культури спілкування студентів, координації їхньої діяльності. Саме викладач повинен уміти правильно організувати й управляти творчою діяльністю студентів. Викладена методика дозволяє включити в освітній процес дисципліни психолого-педагогічного циклу з елементи проблемності, надати творчого характеру самостійній роботі студентів під керівництвом викладача, стимулювати їхню професійну підготовку у процесі навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравець Р. Методологія формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі на заняттях іноземної мови. *Молодь і ринок* : щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2016. № 9 (140). С. 62–67.
2. Ларионов С. Система управління качеством образования в Саратовском государственном аграрном университете им. Н. И. Вавилова. *Актуальные проблемы процесса обучения : модернизация аграрного образования* : материалы Международной учебно-методической конференции. Саратов, 2007. Ч. 2. С. 5–11.
3. Мизюрова Э. Формирование межкультурной компетенции в процессе профессионально ориентированного обучения иностранному языку в аграрном вузе. *Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки*. 2015. № 1 (33). С. 187–192.
4. Мизюрова Э. Развитие творческого потенциала студентов младших курсов аграрного вуза как фактор повышения качества лингвистического образования. *Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта*. 2016. № 9 (139). С. 96–102.

5. Олійник Н. Педагогічні умови підвищення якості професійної підготовки агроінженерів. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. Вип. Одеса, 2020. № 20. Т. 2. С. 93–96.
6. Сурков В. Национализация будущего. *Эксперт*. 2006. № 43. С. 106.
7. Tymoshchuk N. Professionally-oriented teaching of a foreign language at the agrarian university. *Молодь і ринок* : щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2019. № 1 (168). С. 66–70.

REFERENCES

1. Kravets, R. Metodolohiia formuvannia polikulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi na zaniattiakh inozemnoi movy. [Methodology of forming the multicultural competence of future agrarians at foreign language classes]. Youth and market: monthly scientific pedagogical journal]. Drohobych: DSPU named after Ivan Franko. 2016. № 9 (140). pp. 62–67. [in Ukrainian].
2. Larionov, S. V. Control system for the education quality in the Vavilov Saratov State Agrarian University [Education quality management system at Saratov State Agrarian University. N. Vavilov] Actual problems of education process: Modernization of the agrarian education: proceedings of the International educational and methodic conference, 2007. part 2, Saratov, pp. 5–11. [in Russia].
3. Mizyurova, E. Yu. Formation of the intercultural competence in the process of professionally-oriented foreign language teaching in an agrarian university [Formation of intercultural competence in the process of professionally-oriented foreign language teaching in an agrarian university]. University Proceedings Volga Region. Humanities, 2015. Vol. 33, № 1, pp. 187–192. [in Russia].
4. Mizyurova, E. Yu. Creative potential development of junior students of the agrarian university as the factor of quality improvement in linguistic education [Creative potential development of junior students of the agrarian university as the factor of quality improvement in linguistic education]. Uchenye zapiski universiteta imeni P. F. Lesgafta, 2016. Vol. 139, № 9, pp. 96–102. [in Russia].
5. Oliyuk N. A. Pedagogical conditions for improving the quality of professional training of agricultural engineers. [Pedagogical conditions for improving the quality of professional training of agricultural engineers]. Scientific journal “Innovative pedagogy” PU “Black Sea Research Institute of Economics and Innovation”. 2020. Vip. 20, T. 2. Odessa. pp. 93–96. [in Ukrainian].
6. Surkov, V. I. Nationalization of the future, Expert, [Nationalization of the future] 2006. No 43, pp. 106 [in Russia].
7. Tymoshchuk, N. Professionally oriented teaching of a foreign language at the agrarian university. [Professionally oriented teaching of a foreign language at the agrarian university] Youth and market: monthly scientific pedagogical journal. Drohobych: DSPU named after Ivan Franko. [2019]. № 1 (168). pp. 66–70. [in English].